

Ας παίξουμε τα παιχνίδια των προγόνων μας

Οι κούκλες, το ποδόσφαιρο, το σκάκι, το τάβλι είναι μερικά από τα πιο γνωστά παιχνίδια που έχουν ρίζες στην αρχαιότητα. «Οι πρόγονοί μας χρησιμοποιούσαν αυτοσχέδια παιχνίδια σε αντίθεση με τη σημερινή κοινωνία», επισημαίνει στη «Θ» η συντονίστρια του εκπαιδευτικού προγράμματος «Ας παίξουμε τα παιχνίδια των προγόνων μου», καθηγήτρια Αγγλικών στο 4ο δημοτικό σχολείο Ευκαρπίας Δάφνη Δελιάκη.

Της Μαριάννας Παπαδάκη

«Όταν οι πρόγονοί μας ήταν παιδιά, κατασκεύαζαν τα παιχνίδια τους και έπαιζαν όλοι μαζί, ανταλλάσσοντας ιδέες, βοηθώντας ο ένας τον άλλον, μαθαίνοντας να συνυπάρχουν στην κοινωνία ειρηνικά. Στο βάθος των αιώνων πολλά από αυτά τα παιχνίδια χάθηκαν και κάποια άλλα, ελάχιστα, διασώζονται έως σήμερα, όπως το σκάκι, το τσέρκι, η κούνια, το κουτσό, η τυφλόμυγα, η αμπάριζα, το γιο-γιο, το κρυφτό, τα μήλα, που παίζουν σήμερα και οι δικοί μας μαθητές στο σχολείο μας», εξηγεί η κ. Δελιάκη και συμπληρώνει: «Το παιχνίδι έχει μία ευρύτερη πολιτισμική και πολιτιστική επίδραση. Δεν αποτελεί μόνο ευχαρίστηση για το παιδί αλλά και μέσο επικοινωνίας και μάθησης. Θεωρείται συχνά δραστηριότητα δευτερεύουσας σημασίας και αρκετοί δεν καταλαβαίνουν πόση μεγάλη σημασία έχει για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού. Είναι ο καθρέφτης της παράδοσης, της κουλτούρας και της ιστορίας ενός τόπου. Αναφέρεται σε όλες τις εποχές και σε όλους τους πολιτισμούς. Το παιχνίδι είναι μία αναγκαιότητα για το παιδί, σε όποια χώρα κι αν ανήκει, σε όποια κουλτούρα και σε όποια κοινωνική τάξη».

COMENIUS PROJECT

«Ας παίξουμε τα παιχνίδια των προγόνων μου» είναι το πρόγραμμα με το οποίο το 4ο δημοτικό σχολείο Ευκαρπίας συμμετέχει στο Comenius Project (ευρωπαϊκό πρόγραμμα, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση). «Ονομάστηκε έτσι από τον τσέχο παιδαγωγό Κομένιο», αναφέρει η διευθύντρια του σχολείου Δέσποινα Καραλή και προσθέτει: «Έχει ως στόχο την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και τη συνεργασία των χωρών. Είναι εκπαιδευτικό πρόγραμμα σύμπραξης σχολικών μονάδων και μαθητών με αντίστοιχα της Ευρώπης. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου». Όπως εξηγεί η συντονίστρια του προγράμματος κ. Δελιάκη, «μέσω του Etwinning, το οποίο είναι portal εκπαιδευτικών από την Ευρώπη, βρήκα μία ομάδα οκτώ χωρών με τους οποίους και συνεργαζόμαστε. Επιλέξαμε το θέμα και πάνω σε αυτό δουλεύουμε. Στην ομάδα συμμετέχουν και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου Π. Ποντικάκος, Π. Παναγιωτίδης, Δ. Παπατριανταφύλλου, Κ. Λάμπρου, Ε. Σερετούλη, Σ. Φωτιάδου, Κ. Νότα, Π. Μπίζμπα, Β. Γεωργιάδου και Βρ. Φυνδάνη. Οι χώρες με τις οποίες συνεργαζόμαστε είναι οι Πολωνία, Λετονία, Εσθονία, Ιταλία, Ισπανία, Ρουμανία και η Τουρκία, που είναι η συντονίστρια χώρα του

προγράμματος». «Μέσα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων μας ήταν η δημιουργία του blog <http://comenius-lets-play-together.blogspot.gr/> στο οποίο γίνονται όλες οι αναρτήσεις και των οκτώ χωρών με δραστηριότητες και φωτογραφικό υλικό από τα παιχνίδια των προγόνων μας έως και σήμερα αλλά και οι κοινές δραστηριότητες και οι συναντήσεις μας. Μέσα στο 2012-2013 πραγματοποιήθηκαν τρεις επισκέψεις σε Ιταλία, Ισπανία και Πολωνία. Οι επισκέψεις αυτές είχαν εκπαιδευτικό χαρακτήρα και οι εμπειρίες που αποκομίσαμε ήταν συναρπαστικές και πολύ συγκινητικές», θυμάται η εκπαιδευτικός.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

«Ο σκοπός του προγράμματος είναι να μάθουμε στα παιδιά μας μέσα από τα παιχνίδια των προγόνων μας την παράδοσή μας, τον πολιτισμό μας με έναν εύκολο και διασκεδαστικό τρόπο, το παιχνίδι. Στη συνέχεια μπορούν να μάθουν πάντα μέσα από το παιχνίδι την παράδοση και τον πολιτισμό των άλλων λαών, τις διαφορές και τις ομοιότητες και να κατανοήσουν ότι όλοι είμαστε ευρωπαίοι πολίτες. Εάν τα παιδιά διατηρήσουν όλα τα θετικά στοιχεία που έχουν μάθει παίζοντας, ακόμη κι όταν ενηλικιωθούν, τότε έχουμε μία ευκαιρία ο κόσμος μας να γίνει καλύτερος», αναφέρει η συντονίστρια του προγράμματος. Όπως συμπληρώνει, «η κοινή γλώσσα που χρησιμοποιούμε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι η αγγλική και έτσι δίνεται επιπλέον ένα κίνητρο στα παιδιά να θέλουν να μάθουν μία ξένη γλώσσα. Ζητάμε από τα παιδιά να μάθουν από τους παππούδες τους τι παιχνίδια έπαιζαν, όταν οι ίδιοι ήταν παιδιά. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνουν κάτι καινούργιο για τους παππούδες τους και ενισχύεται ακόμη περισσότερο ο δεσμός τους. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα θέλουμε να δείξουμε στα παιδιά μας ότι δεν είμαστε μόνοι στον κόσμο, αλλά μοιραζόμαστε τον ίδιο κόσμο και με άλλους. Θέλουμε να τους δείξουμε ότι πρέπει να σεβόμαστε τη διαφορετικότητα των άλλων και ότι μπορούμε να γίνουμε πιο κοινωνικοί και να ζούμε με αρμονία με τους λαούς γύρω μας. Το μόνο μέσο που χρησιμοποιούμε, για να το καταφέρουμε, είναι το παιχνίδι», καταλήγει η εκπαιδευτικός Δάφνη Δελιάκη.

«Παιχνίδια της αρχαίας Ελλάδας»

Οι μαθητές του τετάρτης τάξης του 4ου δημοτικού Ευκαρπίας συγκέντρωσαν, κατασκεύασαν και παρουσίασαν παιχνίδια που παίζονταν στην αρχαία Ελλάδα.

Γιο-γιο

Δεν γνωρίζουμε από πού προέρχεται η ονομασία του. Στην αρχαία Ελλάδα το γιο-γιο ήταν φτιαγμένο από μέταλλο ή ξύλο. Το έριχναν προς τα κάτω με έναν σπάγκο, με τον οποίο ήταν δεμένο, και μετά το ανέβαζαν προς τα επάνω, προς το χέρι τους.

Πεντόβολα

Χρησιμοποιούσαν πέντε μικρές πέτρες ή επίπεδα κοχύλια. Ο σκοπός του παιχνιδιού ήταν να ρίξουν τις πέτρες στον αέρα και να τις πιάσουν με το πάνω μέρος της παλάμης.

Αθύρματα

Ήταν κυρίως μοντέλα ανθρώπων ή ζώων. Συχνά τοποθετούσαν ρόδες και ένα σχοινάκι, ώστε να τα σέρνουν ή να τα κάνουν φυλαχτό.

Κρίκοι

Πρόκειται για ένα από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια των αρχαίων Ελλήνων, το οποίο παίζεται ακόμη και είναι γνωστό ως τσέρκι. Ήταν φτιαγμένο από ξύλο ή μέταλλο και το οδηγούσαν με ένα ξύλο.

Αινειάδα

Ήταν ένα επιτραπέζιο παιχνίδι το οποίο παιζόταν από δύο παίχτες. Κάθε παίχτης είχε εννέα κομμάτια τα οποία τοποθετούσε πάνω στον πίνακα.

Αστραγάλοι

Το συγκεκριμένο παιχνίδι διασκεδάζε κυρίως κορίτσια στην αρχαιότητα. Παιζόταν ως τυχερό παιχνίδι. Αργότερα οι αστραγάλοι αντικαταστάθηκαν από τα ζάρια, που σήμερα «διασκεδάζουν» μόνον τους μεγάλους.

Αμαξίς

Σήμερα το ονομάζουμε αμαξάκι. Ήταν αμαξάκια τα οποία συνήθως τα έσερναν παιδιά και αυτό τους διασκεδάζε πολύ.

Αιώρα

Και ποιος δεν γνωρίζει την κούνια, την αιώρα, όπως διασώθηκε μέχρι και σήμερα. Την έφτιαχναν με σχοινιά τα οποία δένανε σε ένα κλαδί δέντρου ή σε μία δοκό. Συνήθως έβαζαν ένα χοντρό ύφασμα στο κάτω μέρος, ώστε το παιδί να κάθεται άνετα.

Πλαγγόνα

Πρόκειται για μία κούκλα που κατασκευαζόταν από πηλό. Τα χέρια και τα πόδια της ήταν συνδεδεμένα στο σώμα της με σύρμα, ώστε να μπορεί να τα κουνάει.

Απόραξις

Παιζόταν με μπάλα. Το παιδί την πετούσε κάτω με δύναμη, ώστε αυτή να αναπηδήσει, να την ξαναπιάσει και να την ξαναχτυπήσει. Νικητής ήταν αυτός που θα την πετούσε και θα την έπιανε τις περισσότερες φορές.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Το παιχνίδι από την προϊστορική αρχαιότητα ως το Βυζάντιο, μία περίοδο περίπου 3.000 χρόνων, μας δίνει την αφορμή, για να διαπιστώσουμε την ευφυΐα, την ευρηματικότητα των προγόνων μας, και να γνωρίσουμε καλύτερα τις καθημερινές ανάγκες και συνήθειές τους. Ποια όμως παιχνίδια που ανάγονται στην περίοδο του Βυζαντίου παίζονται μέχρι σήμερα;

Γουρούνα

Οι παίχτες χάρασσαν πάνω στο έδαφος έναν κύκλο με διάμετρο 3-5 μ. και πάνω στην περιφέρειά του άνοιγαν τόσους λάκκους, όσοι ήταν οι παίχτες μείον ένα. Άνοιγαν επίσης έναν άλλο λάκκο στο κέντρο του κύκλου. Οι λάκκοι ήταν τόσοι, ώστε να χωρούν μία μικρή πέτρα στο μέγεθος καρυδιού. Η πέτρα αυτή λέγεται γουρούνα. Ένας παίχτης, που επιλεγόταν με κλήρωση, έπρεπε να βάλει τη γουρούνα σπρώχνοντάς την με ένα ραβδί στο λάκκο του κέντρου, ενώ οι υπόλοιποι παίχτες τον εμπόδιζαν, χτυπώντας τη γουρούνα με τα δικά τους ραβδιά.

Αμπάριζα

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και η καθεμία διαλέγει την «αμπάριζά» της, δηλαδή το σημείο (τοίχο, δένδρο, κολόνα) που θα υπερασπίζεται. Οι δύο αμπάριζες πρέπει να απέχουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Ένα παιδί από την ομάδα που παίζει πρώτη ακουμπά την αμπάριζα και φωνάζει: «Παίρνω αμπάριζα και βγαίνω». Και τρέχει κατά την αντίπαλη αμπάριζα, με σκοπό να την ακουμπήσει, οπότε την κυριεύει)

Σκάκι

Υπάρχουν πολλές εκδοχές για την καταγωγή και τη χρονολογία της ανακάλυψης του σκακιού. Παιζόταν στο Βυζάντιο, όπως και σε Ινδία και Κίνα. Στο Βυζάντιο παιζόταν και μία παραλλαγή του σκακιού, το «Κυκλικό Σκάκι». Το παιχνίδι χρησιμοποιεί έναν πίνακα με τέσσερις ομόκεντρους δακτυλίους, που ο καθένας χωρίζεται σε δεκαέξι θέσεις, για συνολικά 64 θέσεις. Παιζόταν και στην αρχαία Ελλάδα σύμφωνα με τον Όμηρο και τον Πλάτωνα.